

POSTANOWIENIE

Dnia 21 listopada 2019 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Janusz Niczyporuk (przewodniczący)

SSN Marcin Łochowski

SSN Oktawian Nawrot (sprawozdawca)

w sprawie z protestu wyborczego M. S.
przeciwko ważności wyborów do Senatu Rzeczypospolitej Polskiej,
przy udziale Przewodniczącego Państwowej Komisji Wyborczej, Przewodniczącego
Okręgowej Komisji Wyborczej w L. i Prokuratora Generalnego,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw
Publicznych w dniu 21 listopada 2019 r.,

wyraża opinię, że:

1. zarzut protestu dotyczący zarządzenia przez Okręgową Komisję Wyborczą w L. wydrukowania kart do głosowania, na których obok nazwiska kandydata na senatora K. K., zgłoszonego przez Komitet Wyborczy (...), umieszczono symbol graficzny Komitetu Wyborczego (...), a następnie przekazania takich kart do głosowania obwodowym komisjom wyborczym jest zasadny, jednakże naruszenie przepisów kodeksu wyborczego nie miało wpływu na wynik wyborów;

2. pozostałe zarzuty protestu są bezzasadne.

UZASADNIENIE

Pismem z dnia 22 października 2019 r. (data nadania pisma w placówce pocztowej operatora wyznaczonego) „Protest przeciwko ważności wyborów do Senatu RP w okręgu nr (...) i wyborowi K. M. na senatora” M. S. (dalej: Wnoszący protest) wniósł do Sądu Najwyższego protest wyborczy dotyczący jak w tytule pisma.

Wnoszący protest zarzucił naruszenie przepisów Kodeksu wyborczego (Dz.U. 2018, poz. 754 ze zm.; dalej: k.wyb.) poprzez:

1. zarządzenie przez Okręgową Komisję Wyborczą w L. wydrukowania kart do głosowania, na których obok nazwiska kandydata na senatora K. K., zgłoszonego przez Komitet Wyborczy (...), umieszczono symbol graficzny Komitetu Wyborczego (...), a następnie przekazanie takich kart obwodowym komisjom wyborczym, co według wnoszącego protest stanowi naruszenie art. 266, art. 267 w zw. z art. 224 i art. 258 k.wyb.;

2. przeprowadzenie głosowania przy pomocy kart do głosowania, o których mowa wyżej, niespełniających kryterium urzędowych kart do głosowania, co według Wnoszącego protest stanowi naruszenie art. 40 § 1 k.wyb.

Zdaniem Wnoszącego protest wskazane naruszenia Kodeksu wyborczego miały wpływ na wynik wyborów w ten sposób, że umożliwiono wyborcom oddanie głosu:

1. na kartach, które nie spełniają kryteriów urzędowych kart do głosowania;

2. na kandydata zgłoszonego przez Komitet Wyborczy (...) ze świadomością, że oddają głos na kandydata Komitetu Wyborczego (...) w sytuacji, w której można przyjąć, że część z tych głosów (wobec niezgłoszenia w tym okręgu kandydata przez Komitet Wyborczy (...)) uzyskać mógł kandydat innego komitetu, który zgłosił listy kandydatów do Sejmu we wszystkich okręgach wyborczych

– wobec czego na podstawie tak oddanych głosów ustalono wynik głosowania oraz wynik wyborów, stwierdzając, że K.S.M. został wybrany na senatora.

W odpowiedzi na protest, pismem z dnia 4 listopada 2019 r. (data wpływu do Sądu Najwyższego) Przewodniczący Państwowej Komisji Wyborczej wyraził opinię, iż w sprawie doszło do naruszenia procedury wyborczej, jednakże nie miało ono wpływu na wynik głosowania.

W odpowiedzi na protest, pismem z dnia 6 listopada 2019 r. (data wpływu do Sądu Najwyższego) Prokurator Generalny wniosł o pozostawienie protestu bez dalszego biegu.

W odpowiedzi na protest, pismem z dnia 31 listopada 2019 r. (data wpływu do Sądu Najwyższego) Przewodniczący Okręgowej Komisji Wyborczej w L. wyraził opinię o bezzasadności protestu.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zarzuty protestu wyborczego są zasadne, jakkolwiek stwierdzone uchybienia nie miały wpływu na wynik wyborów.

W świetle art. 82 § 1 pkt 1 i 2 k.wyb. przeciwko ważności wyborów, ważności wyborów w okręgu lub wyborowi określonej osoby może być wniesiony protest z powodu dopuszczenia się przestępstwa przeciwko wyborom, określonego w rozdziale XXXI Kodeksu karnego, mającego wpływ na przebieg głosowania, ustalenie wyników głosowania lub wyników wyborów lub z powodu naruszenia przepisów Kodeksu dotyczących głosowania, ustalenia wyników głosowania lub wyników wyborów, mającego wpływ na wynik wyborów.

Wnoszący protest powinien wskazać w nim zarzuty oraz przedstawić lub wskazać dowody, na których opiera te zarzuty (art. 241 § 3 k.wyb.). Niewskazanie zarzutów i dowodów jest uchybieniem formalnym protestu wyborczego, które skutkuje pozostawieniem go bez dalszego biegu (243 § 1 k.wyb.).

W proteście wyborczym, który zainicjował postępowanie w niniejszej sprawie sformułowano konkretne zarzuty co do naruszenia procedury przygotowywania kart do głosowania. Sąd Najwyższy nie podzielił stanowiska Prokuratora Generalnego o niespełnieniu przez Wnoszącego protest wymogu wskazania dowodów opisanych naruszeń prawa. Prawdziwość oświadczenia Wnoszącego protest, wedle którego na kartach do głosowania w wyborach do Senatu w okręgu nr (...) błędnie

oznaczono logo kandydata z pozycji nr (...), została wyraźnie potwierdzona w stanowiskach Państwowej Komisji Wyborczej oraz Okręgowej Komisji Wyborczej w L. W takiej sytuacji Sąd Najwyższy uznaje oświadczenie Wnoszącego protest za fakt przyznany, a zatem niewymagający dowodu (*per analogiam* z art. 229 k.p.c.). Protest wyborczy spełnia więc wymogi formalne.

Umieszczenie na kartach do głosowania, przy danych kandydata w wyborach do Senatu symbolu graficznego innego komitetu wyborczego, stanowi naruszenie art. 266 Kodeksu wyborczego.

Zgodnie z treścią art. 266 Kodeksu wyborczego okręgowa komisja wyborcza po zarejestrowaniu kandydatów na senatora zarządza wydrukowanie kart do głosowania i zapewnia ich przekazanie obwodowym komisjom wyborczym w trybie określonym przez Państwową Komisję Wyborczą. W oparciu o wykładnię funkcjonalną, w szczególności celowościową wskazanego przepisu, stwierdzić należy, że okręgowa komisja wyborcza jest bezpośrednio odpowiedzialna za wydrukowanie kart wyborczych według prawidłowego wzoru. Jak słusznie wskazuje się w doktrynie prawa wyborczego, druk kart do głosowania powinien odbywać się z zachowaniem warunków najwyższej staranności, gdyż przy znacznej liczbie zarejestrowanych nazwisk kandydatów na senatorów prawdopodobieństwo popełnienia błędów w druku jest znaczące (zob. F. Rymarz, J. Zbieranek, *Komentarz do art. 266 k.wyb.*, [w:] K. Czaplicki (red.), *Kodeks wyborczy. Komentarz*, Warszawa 2018). W szczególności okręgowa komisja wyborcza powinna czuwać nad rzetelnością pracy drukarni, której zleciła dokonanie druku kart do głosowania, dbając o to, aby wydrukowana karta spełniała wszystkie wymogi określone w Kodeksie wyborczym. W razie wykrycia błędów jeszcze przed wydrukowaniem kart do głosowania, okręgowa komisja wyborcza w miarę możliwości powinna dokonać stosownej korekty elektronicznej wersji karty do głosowania, zaś w przypadku wykrycia błędów już po wydrukowaniu kart, powinna zlecić ponowny wydruk prawidłowej wersji karty.

Powyższe znajduje potwierdzenie w treści uchwały PKW nr 209/2019 z dnia 2 września 2019 r. w sprawie sposobu drukowania kart do głosowania oraz trybu ich przekazania wraz z nakładkami na karty do głosowania sporządzonymi w alfabecie Braille'a obwodowym komisjom wyborczym w wyborach do Sejmu

Rzeczypospolitej Polskiej i do Senatu Rzeczypospolitej Polskiej zarządzonych na dzień 13 października 2019 r. (M.P. poz. 889). Uchwała PKW, jako akt prawa wewnętrznego, wiąże okręgowe komisje wyborcze, jako organy podległe organizacyjnie Państwowej Komisji Wyborczej (por. art. 93 ust. 1 Konstytucji RP).

Zgodnie z pkt. 17 załącznika do uchwały PKW nr 209/2019, druk kart do głosowania powinien odbywać się z zachowaniem warunków najwyższej staranności i kontroli jego wykonania. W ramach kontroli druku kart:

1) dwa niezależnie od siebie działające zespoły pracowników wyznaczonych przez dyrektora delegatury Krajowego Biura Wyborczego obsługującej daną okręgową komisję wyborczą przeprowadzają korektę składu karty do głosowania na listy kandydatów na posłów i karty do głosowania na kandydatów na senatora. Pracownicy zespołów odpowiedzialni są za jakość korekty. Stwierdzone błędy oba zespoły wzajemnie konfrontują i przekazują kierownikowi drukarni. Oba zespoły zatrzymują po 1 egzemplarzu odbitki składu każdego rodzaju karty (do Sejmu i do Senatu). Po usunięciu błędów zespoły prowadzą ponowną korektę na podstawie materiału wyjściowego, tj. treści karty ustalonej przez okręgową komisję wyborczą;

2) co najmniej dwaj wyznaczeni członkowie okręgowej komisji wyborczej dokonują ostatecznej kontroli jakości składu kart do głosowania, którzy informują dyrektora delegatury Krajowego Biura Wyborczego obsługującej daną okręgową komisję wyborczą, iż można uruchomić druk ustalonego nakładu karty, i podpisują kartę do druku, podając datę, imię i nazwisko. Odbitka każdego rodzaju karty (do Sejmu i do Senatu) skierowanej do druku jest przechowywana w delegaturze Krajowego Biura Wyborczego w aktach okręgowej komisji wyborczej;

3) po wydrukowaniu kart do głosowania wyznaczeni członkowie okręgowej komisji wyborczej sprawdzają treść karty z odbitką tej karty uruchamiającej druk i sporządzają z tej czynności stosowną notatkę, która pozostaje w aktach komisji; wyznaczeni członkowie okręgowej komisji wyborczej sprawdzają 3–5% nakładu kart do głosowania.

Z wyjaśnień Okręgowej Komisji Wyborczej w L. wynika, że karta do głosowania w okręgu wyborczym nr (...) została zaakceptowana z błędnym logo umieszczonym przy Komitecie Wyborczym kandydata nr 1 i wydrukowana. W dniu 27 września 2019 r. Okręgowa Komisja Wyborcza w L., w siedzibie drukarni K. w

W., dokonała sprawdzenia zgodności treści i formy karty do głosowania w wyborach do Sejmu RP, okręg nr [...] oraz Senatu RP, okręg nr [...], [...] i [...] z odbitką tej karty uruchamiającej druk. Komisja dokonała kontroli i sprawdzenia zgodności zaakceptowanych wzorów kart do głosowania z wydrukowanym pełnym nakładem poprzez losowy wybór kart. Komisja ustaliła także zgodność zaleconych uchwałą PKW parametrów przygotowanych plików graficznych i matryc drukarskich. Następnie Komisja stwierdziła spełnienie wymogów określonych uchwałą PKW dotyczącą druku kart do głosowania, pomimo umieszczenia błędnego znaku graficznego przy Komitecie Wyborczym kandydata nr 1 na senatora w okręgu nr (...). Nie ulega tym samym wątpliwości, że OKW nie dopełniła obowiązku czuwania nad prawidłowością drukowania kart wyborczych, a także uchybiła regułom proceduralnym określonym w uchwale PKW nr 209/2019, wydanej na podstawie art. 266 Kodeksu wyborczego. Z tego też względu zarzut naruszenia art. 266 Kodeksu wyborczego uznać należy za zasadny.

Sąd Najwyższy nie podziela, jednakże poglądu Wnoszącego protest, że umieszczenie na kartach do głosowania błędnego symbolu graficznego obok danych kandydata pozbawiało je przymiotu urzędowej karty do głosowania w rozumieniu art. 40 § 1 Kodeksu wyborczego. Jeżeli karta do głosowania zawierała wszystkie elementy wymagane przez art. 40 i art. 267 Kodeksu wyborczego, brak jest podstaw do zakwestionowania jej ważności.

W ocenie Sądu Najwyższego stwierdzone naruszenie nie miało wpływu na wynik wyborów. Stosunkowo niewielka różnica głosów (1.168) pomiędzy kandydatem wybranym, który zdobył mandat senatorski z okręgu nr (...), a kandydatem drugim, konkurencyjnymi kandydatami (1.168), sama w sobie nie przesądza, że umieszczenie innego symbolu graficznego przy danych trzeciego kandydata mogłoby wpłynąć na sposób głosowania wyborców. W szczególności należy zauważyć, że Wnoszący protest nie twierdzi, że błędny symbol graficzny przy danych K. K. wpłynął na jego decyzję wyborczą. Przeciwnie, z treści protestu wynika, iż o niewłaściwym symbolu graficznym Wnoszący protest dowiedział się z mediów oraz informacji zamieszczonych na portalu społecznościowym siedem dni po wyborach.

Jednocześnie Sąd Najwyższy zwraca uwagę, że karta do głosowania w wyborach do Senatu w okręgu nr (...) dostarczała wyborcom wyczerpującej informacji na temat kandydatów: zawierała ich imiona i nazwiska, a także nazwy komitetów wyborczych, z których poparciem startowali. Odwołując się do modelu przeciętnego wyborcy, stwierdzić należy, że ten, przed oddaniem głosu, zapoznaje się z zawartością karty wyborczej, sprawdzając w szczególności imię i nazwisko kandydata oraz nazwę komitetu wyborczego, z którego poparcia startuje. Taki wyborca nie mógł zatem mieć wątpliwości co do tego, że K. K., oznaczony na karcie jako kandydat komitetu wyborczego (...), nie mógł być kandydatem komitetu wyborczego (...).

Mając na uwadze powyższe, na podstawie art. 242 §1 k.wyb., Sąd Najwyższy orzekł, jak w sentencji.